

821.135.1

scriitori
români
contemporani

RUXANDRA
BURCESCU
INSTABIL

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Ana-Maria Vieru
DTP: Corina Roncea, Veronica Dinu

Tipărit la Artprint

© HUMANITAS, 2022

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Burcescu, Ruxandra
Instabil / Ruxandra Burcescu. – București: Humanitas, 2022
ISBN 978-973-50-7491-3
821.135.1

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021 408 83 50, fax 021 408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723 684 194

I

Nu cursese nici un strop de ploaie de câteva săptămâni. Pământul de pe câmp era tare și uscat, iar frunzele merilor se subțiaseră și aveau marginile arse. Căruțele care treceau pe ulițe ridicau nori de praf înecăcios. Cicadele împânziseră satul, iar bâzâitul lor monoton și leneș se auzea oriunde te-ai fi aflat.

Sătenii spuneau că mai existase, în urmă cu zece ani, o astfel de vară. Pe atunci, femeile îl convinseseră pe preotul cel tânăr să meargă să țină slujbă la Puțul Sfințelor Moaște pentru a aduce ploaia. Dar procesiunea nu fusese văzută cu ochi buni de Nelu, milițianul, care anunțase Sfatul Popular. În acea noapte, preotul cel tânăr, împreună cu mai mulți săteni fuseseră arestați. Unii dintre ei s-au întors după câteva zile, alții au stat plecați luni întregi, iar alții au venit acasă după niște ani, slabi morți și speriați și de propria umbră. De atunci nu mai îndrăznise nimeni să cheme ploaia, poate doar în gând, în timp ce priveau la foițele fărâmicioase de porumb.

Copilul alerga pe uliță și striga. Avea obraji roșii, iar vocea îi era gătuită de efort și de căldură. Picioarele i se împleticiră și căzu în genunchi. Se ridică repede, părând că nici nu observă julitura și sângele care îi curgea, și porni iar la fugă. Țipătul lui subțire le scoase pe femei din curți, dar copilul nu le băgă în seamă și nici nu le răspunse. Pentru

un moment păru că se îneacă cu aerul fierbinte, dar apoi înghiți în sec și începu să țipe cu mai multă forță, strigând-o pe femeia cu care trebuia să vorbească.

Dorina amesteca în cazanul din livadă și tușea din cauza fumului. Părul i se lipise de frunte și simțea sudoarea cum i se scurge pe gât, alunecând pe piept și coborând de-a lungul picioarelor umflate. O dureau spatele, iar mirosul lichidului din cazan îi provoca greață. De când era însărcinată nu mai suporta nici romul cu care obișnuia să stropească boabele de cafea. Lui nu-i plăcea când ea bea cafea, îi spunea că o să zică lumea din sat că e boieroaică. Spunea că vorbesc femeile și că o să aibă probleme din cauza ei, dar Dorinei nu îi păsa. Maică-sa îi povestise că doamnele de la București beau cafea și o învățase să stropească boabele cu rom. Asta se întâmplase înainte să se mărite, înainte ca ai ei să moară și să o lase singură cu el.

Își privi mâinile înroșite, cu pielea roasă, și oftă adânc. Înainte să se mărite cu el avea mâini frumoase și fine. Înainte să se mărite cu el, livada nu însemna locul unde faci săpun și culegi mere pentru compot, ci locul unde bea cafea și mânca șerbet de trandafiri. Îi spunea că a avut noroc cu el, că e din neam de chiaburi și ar fi pățit-o ca părinții ei dacă nu-l lua pe el de soț. Uneori se gândea că mai bine ar fi pățit-o, decât să-și pună basmaua pe cap și să-și înroșească mâinile. Își îndreptă spatele dureros și simți o împunsătură în burtă. Copilul mișca.

Pe el îl cunoscuse într-o vară, în urmă cu mai bine de zece ani. Venise să muncească pentru taică-su și nu-i dăduse atenție. Treceau mulți muncitori de-o vară pe acolo. Dar, într-o zi, când stătea la masa din livada de meri, el se așezase lângă ea. Dorinei îi plăcuse băiatul acela îndrăzneț și nu trecuse mult până când ajunseseră să se întâlnească noaptea, pe ascuns, în livadă. După câteva luni, crezuse că a rămas însărcinată. Nunta fusese aranjată rapid, chiar dacă Dorina începea să aibă îndoieli. După nuntă, însă, îi venise ciclul

care îi întârziase fără explicație vreme de trei luni. S-ar fi întors la ai ei dacă ar fi putut, dar, între timp, ai ei deveniseră chiaburi.

În primii zece ani nu rămăsese însărcinată. Deși el venea în fiecare seară și o împingea în salteaua de paie, strivind-o sub greutatea lui, cu mirosul lui stătut de tutun și sudoare, trecuseră ani buni până când Dorina a rămas gravidă. Toate femeile de vârsta ei din sat aveau deja câte trei-patru copii, iar lumea zicea că Dorina ar fi stearpă și îl compătinea pe el. Într-o noapte, el s-a întors beat de la cârciumă, a scos din buzunar o batistă murdară, cu pete ruginii, și i-a aruncat-o în față. Așa a aflat Dorina că el, în toți anii aceia, păstrase batista pe care o folosiseră în prima noapte petrecută împreună în livada de meri. Spre dimineață, când încă nu răsărise soarele, iar el sforăia în aburi de alcool, Dorina a luat batista și a pus-o bine. După ce el a plecat la câmp, a căutat-o în sat pe țața Sela, femeia despre care ziceau sătenii că ar face vrăji. I-a dat batista și i-a spus că vrea să rămână gravidă. La câteva luni după aceea, burta a început să îi crească.

— Tanti Dorina!

Strigătul copilului o făcu să tresară. Se întoarse rapid și ameți, fiind nevoită să își sprijine corpul umflat și greu de un trunchi.

— L-au găsit pe nenea mort pe câmp, îl aduce-n sat, strigă copilul cu răsuflarea întretăiată.

În primul moment, Dorina nu înțelese la ce se referă copilul. Apoi simți un junghi intens în stomac și alunecă jos pe lângă copacul de care se sprijinea. Lui îi spuneau toți copiii din sat „nenea“ pentru că avea mereu câte un măr pentru ei în buzunarul de la piept. O clipă se întrebă dacă ținea merele în același buzunar în care își păstrase batista.

— Ce zici, mă, acolo? Îți arde de glume?

— Nu, tanti Dorina, zău, s-a dus Lică ăla bătrân să-și vază porumbu' și l-a găsit acolo culcat cu fața-n sus. A început

să strige după lume să vie, eu eram cu vaca mai încolo, da' l-am auzit și m-am dus.

— N-ai văzut tu bine, n-avea ce să caute acolo. E plecat la Grădiștea de mai bine de-o săptămână și tre' să vină joi.

— El era, tanti Dorina, era și câinele cu el, ăla cenușiu de-l lua cu el mereu. Pe mine m-a trimis Lică să viu să-ți spui înainte să-l aducă.

Dorina încercă să se ridice, dar picioarele nu o ascultau. Cu vocea stinsă, spuse către copil:

— Du-te și adă apă să stingi focul, că se arde cazanul.

Copilul o ascultă, iar Dorina rămase acolo cu soarele încingându-i pielea. În ciuda căldurii și a fumului fierbinte care venea dinspre cazan, simțea o transpirație rece scurgându-i-se pe gât. Dinspre uliță începură să se audă țipete ascuțite. Dorina simțea că plutește în timp ce corpul ei mare și rotund era țintuit de pământ. Auzi ca prin vis vocile puternice ale bărbaților și strigătele sparte ale femeilor care intraseră în curte.

Mult mai târziu, în acea seară, când stătea trează pe scaunul de lângă pat, cu pisica neagră încolăcindu-i-se printre picioare, în timp ce corpul lui zăcea pe salteaua de paie, acoperit cu un ștergar mare, avea să revadă întâmplările zilei. Cum venise Lică cel bătrân, însoțit de Lică cel tânăr, în livadă și o ajutaseră să se ridice. Cum boceau femeile în curte. Cum a leșinat Leana Moțoi când i-au descoperit fața. Dar cel mai mult îi stăruia senzația că bucata aceea de carne înnegrită și umflată nu avea cum să fie soțul ei, tatăl copilului viu din ea. Părea ceva care se născuse mort, ceva care nu ar putea da niciodată viață.

Fața, gâtul și mâinile îi erau găurite. În unele locuri găurile erau atât de adânci, încât se vedea albeața osului de dedesubt. Pielea îi era strânsă și înnegrită, iar în locul ochilor se căscau două găuri. În jurul a ceea ce mai rămăsese din nas era un puf alb care părea a fi crescut din piele. Cățiva

oameni nu se putuseră abține și vomitaseră din cauza mirosului. În mod surprinzător, pe Dorina, care în ultima vreme nu mai suporta nici un fel de miros, duhoarea de putrefacție nu o deranja. Nu i se făcu rău nici la vederea feței mutilate a omului care fusese soțul ei.

— L-au mâncat păsările, spuse cineva de lângă ea.

Dorina își întoarse capul și îl fixă pe om, iar acesta lăsă privirea în jos.

— Cine l-a găsit? întrebă ea cu voce uscată.

— Eu l-am găsit, țață Dorino. M-am dus cu fiu-miu să văz porumbu' și-am auzit câinele ăla cum schelălăia. Zici că plângea, n-am mai auzit câine să facă așa. Și, când am ajuns, el era acolo culcat cu fața-n sus, iar câinele lângă el, slab mort și jigărit. Doar a ridicat capu' când m-a văzut că mă apropii și după aia s-a ntors cu burta-n sus, a mai scheunat o dată și-a murit.

— Doamne sfinte, l-am auzit și eu acum câteva zile când treceam cu căruța de la pădure, da' nu m-am dus să văz ce e, credeam că e vreun câine vagabond, spuse o femeie.

— Să știi c-a stat în viață cât să-i găsească cineva stăpănu', se auzi o voce. L-a păzit.

Un murmur de aprobare străbătu mulțimea care se strânsese în curtea Dorinei. Femeia căută din priviri către ei. Sătenii o priveau curioși, iar ea știa că așteptau din partea ei o altă reacție. Așteptau să țipe, să plângă, să se vaite și să-și smulgă părul din cap. Își duse instinctiv o mână pe burtă.

— Țațo, ți-o fi rău la copil. Să chem după moașă, se auzi o voce.

— Nu, n-am nimica, spuse ea, apoi se întoarse către cei doi Lică. Câinele unde e?

Cu expresii identice de uimire, cei doi bărbați, unul cu mustață și păr negru, celălalt cu fața rasă și șuvițe gri-murdar care îi ieșeau de sub pălăria de paie, se uitară unul către celălalt.

— L-am lăsat acolo, țațo, era mort, ce să mai faci cu el?

Era trecut de miezul nopții, și femeile plecaseră acasă. Nu fusese ușor să le convingă, un priveghi trebuia să fie, iar ea, soția gravidă a mortului, nu putea rămâne singură cu el. Putea să i se facă rău, să o apuce durerile sau, pur și simplu, să adoarmă de oboseală. Pe de altă parte, nimeni nu își făcuse griji pentru ea când fusese nevoită să coboare în beci să scoată țuica pentru femei. Sau când Leana Moțoi începuse să țipe ca apucata când văzuse pisica intrând în camera de priveghi. Sau când Mărioara Buru începuse să jelească acolo c-a rămas copilașu' fără tată, iar Dorina fusese nevoită să o consoleze. Femeile îmbrobodite, cu fețele arse de soare și încălzite de la țuică, povestiseră despre el, ce bărbat bine era, ce harnic și gospodar și ce noroc avusese Dorina. Ce mult îi plăcuseră lui copiii, și săracu' n-apucase să se bucure de al lui, după ce așteptase atâta vreme. Vărsaseră țuica pe podea, să fie pentru mort, și își dăduseră cu presupusul de ce a murit. Unele ziceau că a fost omorât, altele că i s-a făcut rău în câmp de la soare. În tot acest timp, Dorina nu stătuse jos, se plimbuse printre ele să umple paharele și să le aducă mâncare. Perspectiva unei nopți albe petrecute în picioare cu aceste femei care se întreceau în bocete și regrete, părând că le e teamă că mortul rămâne neplâns, o făcuse, în cele din urmă, să prindă curaj și să le spună să se ducă acasă.

Pisica îi sări în brațe și începu să toarcă. Dorina o mângâie absentă, privind fix către umflătura de pe pat, acoperită cu ștergarul alb. Pentru câteva momente, i se păru că se mișcă și își înconjură protectiv burta cu mâinile. Țața Sela îi spusese că o să aibă o fată, dar el nu aflase asta. Dorina știa că el își dorea un băiat și n-avusese curajul să îi spună. Iar acum nu mai era nevoie, acum avea să i se nască fata și avea să o învețe să bea cafea stropită cu rom. Avea să o dea la școală, să o îmbrace cu haine frumoase cu dantelă și să aibă grijă de ea. Bărbați nu-i mai trebuiau, tot ce conta acum era fetița ei nenăscută.

Un bâzâit de aripi o făcu să tresară. Își roti privirea prin cameră căutând sursa lui și observă o gânganie care se lovea de bec. Părea a fi o gărgăriță. Sunetul pe care îl scotea când se izbea de becul încins o făcea pe Dorina să simtă că i se strânge pielea pe ea. Gângania se mai izbi o dată, apoi căzu pe ștergarul care acoperea fața mortului, cu piciorușele în sus. Pentru câteva momente rămase nemișcată, apoi reuși să se întoarcă și începu să exploreze suprafața ca o picătură de sânge pe albul ștergarului.

Dorina încercă să se ridice anevoios pentru a lua gângania, când simți o durere ascuțită în picior. Pisica neagră, care până atunci torsese liniștită în brațele ei, își înfipse ghearele și hâsâia către pat. Femeia simți cum i se înfioară pielea. Îmbrățișându-și strâns burta, se ridică brusc și îi dădu un picior pisicii, care continuă să hâsâie cu spatele arcuit. De afară se auzea cântecul unei mierle, iar femeia se sprijini de zid, cu inima bubundu-i, privind fix către pat. Pipăind zidul, se îndreptă cu spatele către ușă, iar, când simți lemnul sub palmă, împinse cu forță în ușă și o luă la fugă pe holul întunecat. Când ajunse în curte, se lăsă în genunchi și inspiră adânc aerul fierbinte. Luna avea o paloare roșiatică, iar curtea era nemișcată.

Atunci simți primul junghi, atât de puternic încât o făcu să icnească de durere. Junghiul fu urmat de o senzație de umezeală, iar femeia își dădu seama că ceva fierbinte i se scurgea pe picioare. Tremurând, își duse mâna între picioare.

— Te rog, Doamne, să nu fie sânge, șopti femeia în liniștea nopții.

Își privi mâna umedă, dar în întuneric nu își putu da seama ce culoare avea. Un junghi și mai puternic o făcu să strige. Se întinse pe pământ, respirând greoi. Simțea gădilături pe picioarele goale, ca și cum zeci de insecte i s-ar fi cățărât pe trup. Îi trecu prin minte imaginea însângerată a gărgăriței pe ștergar. Încercă să se proptească în coate, să